

ÅRSPLAN 26/27

Bratsberg FUS kulturbarnehage

Bratsberg

INNHOOLD

1. Om årsplanen og FUS sine mål for barnehagene

Visjon
Verdier
Hovedmål

2. Om barnehagen

3. Vårt verdigrunnlag

Barn og barndom
Demokrati
Mangfold og gjensidig respekt
Likestilling og likeverd
Bærekraftig utvikling
Livsmestring og helse

4. Barnehagens formål og innhold

Sosioemosjonell støtte og veiledning
Organisering og ledelse
Læringsstøtte

5. Barns medvirkning

6. Samarbeid

Foreldresamarbeid
Samarbeid med andre instanser

7. Overganger

Tilvenning i barnehagen
Overganger innad i barnehagen
Overgang mellom barnehage til skole

8. Barnehagen som pedagogisk virksomhet

Lærende organisasjon
Planlegging
Vurdering
Dokumentasjon
Tilrettelegging av det allmennpedagogiske tilbudet for barn som trenger ekstra støtte.

9. Barnehagens fagområder

**BARNET
FØRST!**

1. OM ÅRSPLANEN OG FUS SINE MÅL FOR BARNEHAGENE

Årsplanen viser hvordan barnehagen jobber for å oppfylle kravene i den nasjonale rammeplanen for barnehagens innhold og oppgaver (Kunnskapsdepartementet, 2017, s.37). Årsplanen beskriver hvordan vi jobber for å nå FUS sine felles målsetninger for barnehagene.

Visjon:
Sammen gir vi barndommen verdi: Vennskap, lek og glede og hverdagsmagi

Visjonen er vår ledestjerne og den setter retning for hva vi ønsker at FUS barnehagene skal oppnå – i dag og i fremtiden. Visjonen er det vi strekker oss etter hver dag i møte med barn, foreldre og kollegaer.

Våre metoder for å jobbe mot visjonene:

- I vår barnehage vil vi ta vare på hverdagsmagi, humor, glede og tilrettelegge for estetiske opplevelser gjennom et målrettet arbeid med kulturarbeid.
- Vi har et tett samarbeid med «Den Kulturelle Barnehagesekken» som er et kulturtilbud spesialtilpasset for barnehgebarn, bl.a. med teaterforestillinger, konserter, og verksteder i musikk, dans og sirkus.

- Vi ønsker å ta oss tid til å være til stede i øyeblikket sammen med barna i vår barnehage uten å ha et mål om at de skal bli til noe eller oppnå noe. Barnet ER her og nå og vi er her sammen med barnet for å undre oss over små og store hendelser i hverdagen sammen med barnet.
- Vennskap er viktig og rustet barnet til å håndtere utfordringer i livet. Vi vil støtte opp under vennskap, legge til rette for å utvikle nye og «gamle» vennskap. Vårt mål er at alle barn skal ha minst en venn i vår barnehage.
- Leken en sentral rolle hos oss i forhold til barnas trivsel og mulighet til å forme en god vennekompetanse.
- Vi organiserer tid, rom og lekemateriell som inspirerer til ulike typer lek. Lek er en grunnleggende livs- og læringsform. I lek kan barna delta med lyst og engasjement, og i vår barnehage skal vi delta der det er nødvendig i tillegg til å observere for å kunne sette inn hjelp der det er nødvendig.
- Lek er en kilde til humor og glede. Vi benytter «Egenledelse i lek og læring» som er en del av FUS satsingen Barnet Først, for å gjøre gode observasjoner og gi god hjelp. Barn som leker, viser evne til å slappe av, la seg rive med og ha det morsomt alene eller sammen med andre.

Verdier:
Glødende, skapende og tilstedeværende

Verdiene er kulturbærerne i FUS. Verdiene forteller hva vi står for, hva vi tror på og hva som er viktig for oss. De er en kilde til motivasjon og inspirasjon i det daglige arbeidet i barnehagen på veien for å virkeliggjøre visjonen.

Våre metoder for å jobbe i tråd med verdiene:

- Personalet er glødende når de er:
- Engasjert
- Tilstedeværende
- Fantasifull og kreativ
- Motivert
- Ser de små tingene i hverdagen
- Arbeider med å ha de samme grunnverdiene og utfyller hverandre på en god måte
- Nysgjerrige og undrer seg sammen med barna

Personalet er skapende når det er:

- Viser engasjement
- Er kreative
- Er nysgjerrige
- Har kunnskap om materialer og metoder
- Når de tilegner seg ny kunnskap og får nye ideer
- Jobber prosjektbasert ut ifra barnas initiativ

Personalet er tilstedeværende når det er:

- Mentalt og fysisk til stede.
- Tar barnas fokus og er en undrende voksen sammen med barna
- Gode språk-modeller
- Har god tid
- Til stede i leken
- I gode dialoger
- Skaper trygghet, nærhet og tillit

Hovedmål:

- FUS barn har et positivt selvilde
- FUS barn er trygge og forskende, trives i lek og har vennekompetanse
- FUS barn gleder seg til “resten av livet”, og vet at de har påvirkningsmulighet og at deres innspill teller
- FUS barn har det gøy i barnehagen

Våre metoder for å jobbe mot målene:

- Bruke anerkjennende kommunikasjon, tilrettelegge for aktiviteter som fremmer mestringsfølelse og gir glede.
- Legge til rette for en god og forutsigbar hverdag i barnehagen.
- Vi benytter pedagogiske verktøy i arbeidet gjennom FUS satsningene Egenledelse i lek og læring, og gjennom prosjektarbeid der vi tar barnas innspill på alvor.

I FUS barnehagene har vi et felles slagord, «Barnet først». Det innebærer at alt vi gjør skal være til barnets beste. «Barnet først» er også navnet på vår kompetansesatsing, der målet er et likeverdig barnehagetilbud av høy kvalitet i alle våre barnehager.

I denne årsplanen er kapitlene bygd opp slik: Først en beskrivelse av hva rammeplanen sier, så en beskrivelse av hvordan vi vil gjennomføre dette i praksis.

2. OM BARNEHAGEN

Bratsberg FUS Kulturbarnehage er en privat barnehage som ble stiftet i 2009. Vi holder til i

kun 20 minutter fra Trondheim sentrum. Vi som arbeider i barnehagen har valgt å sette søkelys på kultur, og kaller oss derfor en kulturbarnehage. Vi har personale som har kompetanse i ulike kunsthøgskoler og som verdsetter kulturarbeidet med barn, og for barn. Barn har glede av kunst først og fremst i her og nå situasjoner. Dette gir grunnlag for refleksjoner hos både barn og voksne. Barns opplevelser av kunst og kultur i og utenfor barnehagen er med på å gi barnet erfaringer, som vi håper kan gi dem et rikt liv med mange gode opplevelser og minner om en verdifull barndom.

I vår barnehage har vi søkelys på kosthold og barnas helse. Vi serverer 3 næringsrike og helsefremmende måltider hver dag. Måltidene består av variert og sunn mat som gir barna energi og gode forutsetninger for lek, læring og utvikling. Vi tilbyr grove kornprodukter, frukt og grønnsaker, samt sunne pålegg og varme måltider med fokus på kvalitet og variasjon. Vi jobber aktivt for å fremme bærekraftig utvikling blant annet gjennom vår egen kjøkkenhage.

Vi skaper et miljø der barna trives, opplever livsglede og mestring. Gjennom daglig fysisk aktivitet og sunne matvaner, ønsker vi å stimulere barnas bevegelsesglede og motoriske utvikling. I løpet av året gjennomfører vi tre aktivitetsuker (høst, vinter og vår) hvor vi har satt stort fokus på varierte bevegelsesaktiviteter, motorisk utvikling og utelek i all slags vær. For barna på storbarnsbasen foregår deler av våraktivitetsuka i Estenstadmarka hvor barna blir hentet og levert der. Barnehagen er en arena for å utvikle matglede og sunne helsevaner, samtidig som vi forebygger mobbing og fremmer en følelse av egenverdi hos hvert enkelt barn.

Bratsberg FUS kulturbarnehage AS

Adresse: Ny Jord-vegen 32
7039 Trondheim
Tlf: 73 60 59 11
e-post: dl.bratsberg@bhg.no

Kontaktinfo til de ulike avdelingene: SVANESJØEN (1-2 åringene)

Trine.olsen@bhg.no

NØTTEKNEKKEREN (2-3 åringene)

Tonje.skorstad@bhg.no
Tora.langvold@bhg.no

TRYLLEFLØYTEN

Victoria.lundgren@bhg.no

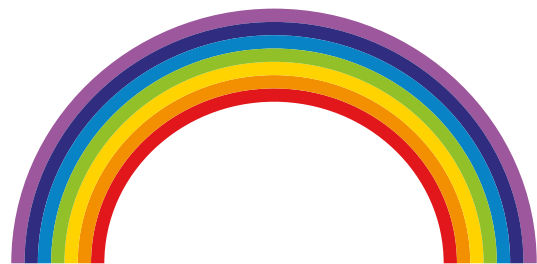
FLAGGERMUSEN

Wenche.tiller@bhg.no

DOVREGUBBEN

wenche.meland@bhg.no
fus.no/bratsberg

fus.no/bratsberg

3. VÅRT VERDIGRUNNLAG

«Barnehagens verdigrunnlag skal formidles, praktiseres og oppleves i alle deler av barnehagens pedagogiske arbeid. Barndommen har egenverdi, og barnehagen skal ha en helhetlig tilnærming til barnas utvikling. Barnehagens samfunnsmandat er, i samarbeid og forståelse med hjemmet, å ivareta barnas behov for omsorg og lek og fremme læring og dannelse som grunnlag for allsidig utvikling»

(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 7)

Barn og barndom

«Barna skal møtes som individer, og barnehagen skal ha respekt for barnets opplevelsesverden. Barns liv påvirkes av omgivelsene, men barn påvirker også sine egne liv»

(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 8)

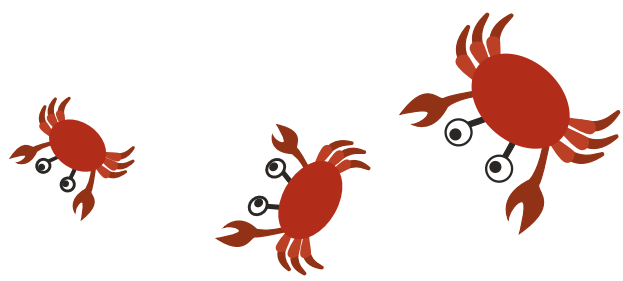
Vårt syn på barn og barndom:

- Barnehagen er i dag det første leddet i et livslangt læringsløp.
- Barnehagen er forpliktet til å gi barnet et godt pedagogisk tilbud og bidra til en barndom preget av trivsel, vennskap og lek (Kunnskapsdepartementet 2019-2020). Med dette hviler et stort ansvar. I første

omgang er vår erfaring at trygge foreldre, gir trygge barn. Dette innebærer at vi tilrettelegger for en trygg tilknytning og tilvenning, i barnets tempo.

- Vi ønsker et tett foreldresamarbeid, med utgangspunkt i barnets beste.
- Barnets beste skal være et grunnleggende hensyn i alt vi gjør. Hos oss settes barnet først, gjennom et trygt, omsorgsfullt og inkluderende miljø der hvert barn blir sett, hørt og verdsatt (Kunnskapsdepartementet, 2017).
- En av våre viktigste oppgaver er å møte den enkeltes behov for trygghet, tilhørighet og anerkjennelse, og sikre at alle får ta del i og medvirke i fellesskapet (St.mld. 6. 2019-2020, s. 27).
- Det å oppleve tilhørighet og medvirke i et fellesskap som barn, skal stå sentralt hos oss i Bratsberg FUS Kul-turbarnehage. I den forbindelse er leken helt sentral. Leken er en viktig del av læringsløpet, der barnet utvikler både sosiale, emosjonelle, språklige- og motoriske ferdigheter.
- Vi er opptatt av og har som mål å bidra til at barna utvikler et positivt selvbilde, empati og evne til tilgivelse. Vi vet at barna lærer gjennom lek, og den står derfor sentralt i alt vi gjør. Et viktig ledd i arbeidet er å forberede barna til aktiv deltakelse i samfunnet og danne grunnlaget for et godt liv.

Demokrati

Barnehagen skal fremme demokrati og være et inkluderende fellesskap der alle får anledning til å ytre seg, bli hørt og delta. Gjennom å delta i barnehagens fellesskap skal barna få mulighet til å utvikle forståelse for samfunnet og den verden de er en del av»

(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 8)

Våre metoder for å fremme demokrati:

- I barnehagen arbeider vi bevisst med demokratiske prosesser. Barnet er en selvfølgelig del av den.
- Barnehagen bygger sin virksomhet på prinsippet om likestilling og ikke-diskriminering som bidrar til at barna møter og skaper et likestilt samfunn.
- Alle skal ha like muligheter til å bli sett, hørt og oppmuntret til å delta i fellesskap i alle aktiviteter i barnehagen.
- Vi benytter samlingsstunder der barn får uttrykke seg
- Personalet reflekterer over sine egne holdninger for best mulig å kunne formidle og fremme likeverd og likestilling (jmf. Rammeplan 2017).

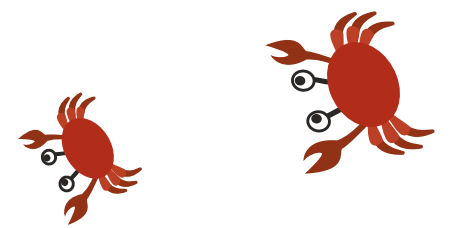
Mangfold og gjensidig respekt

«Barnehagen skal fremme respekt for menneskeverdet ved å synliggjøre, verdsette og fremme mangfold og gjensidig respekt. Barnehagen skal bidra til at alle barn føler seg sett og anerkjent for den de er, og synliggjøre den enkeltes plass og verdi i fellesskapet. Barnehagen skal legge til rette for kulturmøter, gi rom for barnas egen kulturskaping og bidra til at alle barn kan få oppleve glede og mestring i sosiale og kulturelle fellesskap»

(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 9).

Våre metoder for å fremme mangfold og gjensidig respekt:

- I vår barnehage er vi opptatt av å lære barna at mangfold er noe positivt, det er viktig at vi har gjensidig respekt for ulikheter. Mangfold og gjensidig respekt vil motvirke mobbing og fremmedfrykt.
- Fra barnet starter i barnehagen har personalet søkelys på å gi barnet erfaring med at det finnes et mangfold, smått og stort, og at barnet skal utvikle

en forståelse for at mangfold betyr ressurs.

- Det å få en forståelse for at det finnes likheter og ulikheter og at mangfoldet gir oss rike erfaringer er sentralt i det pedagogiske arbeidet. Barnet går gjennom mange prosesser fra det starter på småbarn og avslutter sin tid i førskolegruppa.
- Vårt mål er at barnet skal få en forståelse for at ikke alle er like, og at ulikheter er positivt for enkeltindividet og samfunnet. I en barnehagehverdag kan dette omhandle små eller store ting, som for eksempel høydeforskjell, forskjellige familie-former, klær, levesett, ulike nasjonaliteter, yrker, rettferdighetsans og personlige ressurser.
- Vi markerer MANGFOLD SUKA i juni som et uttrykk for at det er positivt med et mangfold i vårt samfunn. I tillegg markerer vi Samefolkets uke i februar for å fremme respekt og fellesskapsfølelse for mangfoldet.
- I det daglige arbeidet med barnet vil en del av dan-ningsprosessen innebære det å fremme likeverd og likestilling uavhengig av kjønn, funksjonsevne, kjønnsidentitet, etnisitet, kultur, språk, religion og livssyn.
- Barnehagen skal motvirke alle former for diskriminering og fremme nestekjærlighet og gjensidig respekt (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 9-10). For å kvalitetssikre dette benyttes blant annet handlingssplan mot mobbing.
- Utkledningsdager (kom som du vil dager) og temadager.

Likestilling og likeverd

«Barnehagen skal fremme likeverd og likestilling uavhengig av kjønn, funksjonsevne, seksuell orientering, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk, etnisitet, kultur, sosial status, språk, religion og livssyn. Barnehagen skal motvirke alle former for diskriminering og fremme nestekjærlighet»

(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 10).

Våre metoder for å fremme likestilling og likeverd:

- Likeverd og likestilling skal ligge til grunn for all læring og pedagogisk virksomhet i barnehagen.
- Vi arbeider aktivt for å fremme likestilling og likeverd i barnehagen. Alle barn skal møtes med respekt og få like muligheter til deltakelse, lek og utvikling, uavhengig av kjønn og forutsetninger. Personalet møter hvert barn som et unikt individ og skal ikke
- tillegge barna egenskaper ut fra kjønn.

Bærekraftig utvikling

«Bærekraftig utvikling omfatter natur, økonomi og sosiale forhold og er en forutsetning for å ta vare på livet på jorden slik vi kjenner det. Barnehagen skal bidra til at barna kan forstå at dagens handlinger har konsekvenser for fremtiden»

(Kunnskapsdepartementet, 2017

Våre metoder for å fremme bærekraftig utvikling:

- I tråd med FN's bærekraftsmål arbeider barnehagen for å fremme bærekraftig utvikling gjennom gode holdninger, omsorg for naturen og bevisste valg i hverdagen. Barna skal få erfaringer som bidrar til forståelse for hvordan vi kan ta vare på mennesker, miljø og fremtidige generasjoner.
- FNs bærekraftsmål kommer også til uttrykk gjennom Grønt flagg satsning (miljøsertifisering for skoler og barnehager) med søkelys på områdene; resirkulering, gjenbruk, kompostering (det lille økosystemet), energisparing, kjøkkenhage og kosthold. Vi arbeider også for å minske bruken av plast.

Livsmestring og helse

«Barnehagen skal bidra til barnas trivsel, livsglede, mestring og følelse av egenverd og forebygge krenkelser og mobbing. Barna skal få støtte i å mestre motgang, håndtere utfordringer og bli kjent med egne og andres følelser. Barnehagen skal være en arena for daglig fysisk aktivitet og fremme barnas bevegelsesglede og motoriske utvikling. Måltider og matlaging i barnehagen skal gi barna et grunnlag for å utvikle matglede og sunne helsevaner»

(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 11).

Våre metoder for å fremme livsmestring og helse:

- Gjennom FUS SmartMat, som er et mat- og måltidsprosjekt gir vi barna grunnlag for å utvikle matglede og sunne helsevaner noe som gir oss gode muligheter til å arbeide med Livsmestring og helse.
- I vår barnehage får barna tilbud om alle måltider i barnehagen, og sikrer derfor at alle barn hos oss får næringsrik og riktig mat som inneholder nok av de gode «byggeklossene». Dette er en forutsetning for å sikre best mulig utvikling av hjernen og resten av kroppen. Blant annet under måltid får barnet rike erfaringer med matglede i et sosialt fellesskap.
- Måltidene skal være med på å bidra til en fellesskapsfølelse, og at gode samtaler oppstår mellom barn- barn og barn- voksne.
- Som barnehage skal vi bidra til å utjevne sosiale forskjeller gjennom servering av god og næringsrik mat til alle barn.
- Mange av de verdifulle samtalene i løpet av dagen oppstår rundt matbordet. Det å undre seg sammen med jevnaldrende barn og voksne kan være med å bidra til trivsel, livsglede, mestring og følelse av egenverd (RP, 2017, s.11)

4. BARNEHAGENS FORMÅL OG INNHOLD

«Barnehagens innhold skal være allsidig, variert og tilpasset enkeltbarnet og barnegruppen. I barnehagen skal barna få leke og utfolde skaperglede, undring og utforskertrang. Arbeidet med omsorg, danning, lek, læring, sosial kompetanse og kommunikasjon og språk skal ses i sammenheng og samlet bidra til barns allsidige utvikling»

(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 19)

Barnet først er et helhetlig system for å styrke de ansattes kunnskap og handlingskompetanse. Det består av tre ulike hovedområder som sammen bidrar til å styrke barns allsidige utvikling; sosioemosjonell støtte og veiledning, organisering og ledelse samt læringsstøtte.

Sosioemosjonell støtte og veiledning:

Sosioemosjonell støtte og veiledning handler om hvordan de ansatte klarer å skape en barnehagehverdag som hjelper barn å utvikle gode relasjoner med andre, oppleve glede ved å lære noe nytt, oppleve trygghet og tilknytning og ha en opplevelse av selvbestemmelse og selvstendighet.

Positivt klima: I et positivt klima smiler og ler de ansatte sammen med barna. Vi ser mange bevis på at de har en god relasjon til barna, og de viser entusiasme og interesse både med kroppen og stemmen. De er der barna er, i barns høyde og med kroppen vent mot dem.

Negativt klima: Det er fravær av at de ansatte straffer, håner, kjefter og erter barna.

Sensitive voksne-trygge barn: Å være sensitiv handler om å være oppmerksom og respondere på det enkelte barns tegn på at de har behov for støtte. De ansatte kjenner barna godt. De merker hvis barna er urolige, redde, uoppmerksomme, uinteressert, og de tilpasser atferden sin for å respondere på det de ser.

Barns perspektiv og medvirkning: De ansatte følger barns initiativ og ideer, viser fleksibilitet og ivaretar barnas perspektiv. De lar barn uttrykke seg og etterspør barns ideer, gir barn ansvar og oppmuntring til å klare seg selv.

Emosjonskompetanse hos barn og ansatte:

Emosjonskompetanse handler om å identifisere og forstå egne følelser og håndtere frustrasjon. Det handler om å forhindre at stress og uro overvelder evnen til å tenke klart, og ha kontroll over hvordan og når du uttrykker følelser.

Emosjonsveiledning: I emosjonsveiledning er de ansatte bevisst barnets følelser, er til stede, oppretter kontakt med barnet, viser forståelse og aksept for barnets følelser. De går inn i følelsen til barnet, og navngir følelsen. Hvis nødvendig, hjelper og støtter de barnet i problemløsningen.

Organisering og ledelse:

Organisering og ledelse handler om hvordan ansatte skaper en barnehagehverdag som hjelper barn å utvikle god selvregulering, holde fokus og vise interesse for lek og læringssituasjoner. De ansatte etablerer og opprettholder rutiner og strukturer for

å skape forutsigbarhet og trygghet, slik at barna kan engasjere seg i meningsfulle og utviklingsfremmende aktiviteter.

Gruppeledelse og veiledning: de ansatte er proaktive og har klare forventninger til atferd. De gir oppmerksomhet på ønsket atferd og gir trygge og forutsigbare rammer.

Tilrettelegge for lek, læring og overganger:

Avdelingen har klare rutiner og de ansatte sikrer flytende overganger. Barna kjenner til regler, og barnehagehverdagen preges av lite venting. Innhold og aktiviteter er godt forberedt.

Variasjon: Det er varierte og interessante materialer i barns høyde. De ansatte tar barns perspektiv og legger til rette for barns deltakelse i aktiviteter.

Læringsstøtte:

Læringsstøtte handler om at de ansatte gir støtte til barnas læring. Det teoretiske grunnlaget kommer hovedsakelig fra forskning på kognitiv utvikling og språkutvikling. Der vektlegges forskjellen mellom det å kun lære fakta og læring av hvordan fakta henger sammen, er organisert og avhengig av hverandre. Barns kognitive og språklige utvikling er avhengig av mulighetene de får til å benytte eksisterende ferdigheter, og om de ansatte støtter utviklingen av stadig mer komplekse ferdigheter. Læring skjer når barnet er i samspill, er aktivt og opplever mening og engasjement. Ren instruksjon egner seg ikke for barn i barnehagealder. De har behov for å delta og medvirke og oppleve mening for at læring skal kunne skje.

Begrepsutvikling, forståelse og dybdelæring:

De ansatte bruker læringsfremmende diskusjoner og aktiviteter sammen med barna. Læring handler ikke bare om å tilegne seg kunnskap, men også om å benytte denne kunnskapen i nye situasjoner. De ansatte legger mest vekt på å øke barnas forståelse, snarere enn bare å gjennomføre læringsaktiviteten. De ansatte relaterer nye begreper til situasjoner, hendelser eller objekter som barna er kjent med. Gjenkjenning fremmer læring. De ansatte etterspør barns tenkning og problemløsning.

Tilbakemeldinger: Barn trenger tilbakemeldinger på egen læring for å få mest mulig ut av en situasjon/aktivitet. Når barna er i lek og holder på med aktiviteter kan de ansatte gi hint (verbalt eller fysisk) eller stille spørsmål og komme med innspill for at barna skal holde på lenger med en oppgave, og dermed oppnå økt læring og mestring. Målet er tilbakemeldingssirkler, det vil si gjentakende spørsmål - svar - sekvenser, slik at barnet får en dypere forståelse av det aktuelle temaet.

Språk: I språkstøtte er det viktig med hyppige samtaler sammen med barna, og frem- og tilbake utvekslinger mellom barnet og de ansatte. De ansatte snakker med barna, ikke til. De stiller mange åpne spørsmål, der det kreves mer enn et eller to ord til svar, de repeterer og videreutvikler barnas utsagn, setter ord på det de selv gjør og det barna gjør. De har et variert språk, forklarer ord og knytter ord til hendelser/erfaringer her og nå. De ansatte har en klar intensjon om å fremme barns språk i samtaler mellom barna og mellom barn og ansatte.

Egenledelse i lek og læring: De ansatte støtter barn i sin utvikling av egenledelsesfunksjonene; planlegging, organisering, arbeidshukommelse, fleksibilitet, selvregulering, selvmonitorering, igangsetting. De ansatte tilrettelegger for et variert og rikt lekemiljø og deltar i barnas lek.

**BARNET
FØRST!**

Slik arbeider vi med Barnet først:

- Felles opplæring/oppdatering gjennom felles fagdager, avsatt tid på personalmøter, planleggingsdager, basemøter, gruppemøter og samarbeid med andre FUS barnehager i Trøndelag.
- Bidra til økt kunnskap om implementering.
- Observasjoner av omsorgs- og læringsmiljøet (CLASS-observasjoner) med tilhørende skriftlig og muntlig tilbakemeldingsrapporter årlig.
- Eget støttemateriell både på individ- og gruppenivå gjennom veiledning.
- Tuning in to Kids veiledning for alle ansatte i barnehagen.

5. BARNES MEDVIRKNING

«Barnehagen skal ivareta barnas rett til medvirkning ved å legge til rette for og oppmuntre til at barna kan få gitt uttrykk for sitt syn på barnehagens daglige virksomhet. Alle barn skal få erfare å få innflytelse på det som skjer i barnehagen på måter som er tilpasset barnas alder, erfaringer, individuelle forutsetninger og behov»

(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 27).

Våre metoder for å sikre barns medvirkning:

- Vi følger opp barnas initiativ og er sensitive for barns innspill.
- Bursdagssamling hver mnd med eventyr oppdiktet av barna som har fylt år samme mnd. Eventyret blir dramatisert av de voksne for alle barna i barnehagen.
- Vi støtter barnas lekenhet.
- Prosjekter blir igangsatt ut ifra barns innspill og interesser.
- Vi tar oss tid.
- Vi skal være bevisst på barnas ulike uttrykksformer og tilrettelegge for medvirkning på måter som er tilpasset barnas alder, erfaringer, individuelle forutsetninger og behov.
- Barna som ikke har verbalt språk, skal ha like mye medvirkning som de andre barna.
- Barnas behov og interesser setter føringen for barnehagehverdagen.

6. SAMARBEID

«Barnehagen skal i samarbeid og forståelse med hjemmet ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og dannelse som grunnlag for allsidig utvikling. Samarbeidet mellom hjemmet og barnehagen skal alltid ha barnets beste som mål. Foreldrene og barnehagens personale har et felles ansvar for barnets trivsel og utvikling»

(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 29).

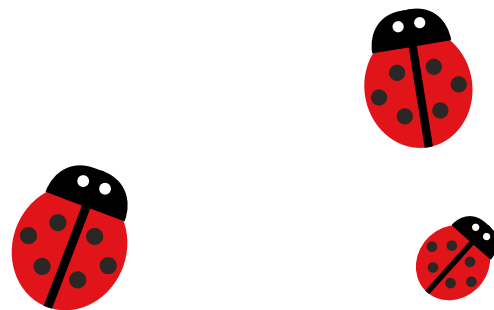
Våre metoder for å skape et godt foreldresamarbeid:

- Foreldresamarbeid er en stor del av det daglige arbeidet i barnehagen. Vi ønsker et tett samarbeid mellom barnehage og hjem, og vi anser derfor foreldre/foresatte som våre viktigste samarbeidspartnere.
- Samarbeidet foregår hovedsakelig gjennom daglig kontakt ved bringe- hentesituasjon, foreldresamtaler, foreldremøter, telefon- og e-postkontakt, SU(samarbeidsutvalget), og ulike arrangementer i barnehagen.
- Et sentralt verktøy i samarbeidet er MyKid, som er digitalt kommunikasjonsverktøy mellom foreldre og barnehage. Verktøyet brukes til å formidle informasjon om dagen, innloggingutsjekking av barn, nyhetsbrev eller annen relevant informasjon som berører barnet.

Samarbeid med andre instanser:

- FUS-Trøndelag (nettverk).
- Ressursgruppa for Barnet først i Trøndelag
- Falck/ Bedriftshelsetjeneste.
- Spesialpedagogklynga for barnehager i Lerkendal (Utleira)
- DMMH (Dronning Mauds Minne Høgskole). Vi er referansebarnehage og praksisbarnehage for barnehagelærerstudenter fra DMMH.
- Personallhuset og Adecco som leverer vikartjenester til oss.
- Barne- og familietjenesten, Lerkendal.
- Helsestasjon.
- Bratsberg skole (overgangen barnehage-skole, og andre arrangementer).

7. OVERGANGER

Våre metoder for å sikre en trygg og god tilvenning:

- For å sikre at barna får en god og trygg tilvenning hos oss, vet vi at det er viktig å sette av god tid slik at barnet får tid og mulighet til å danne gode relasjoner med sin kontaktperson. Like viktig er det at foreldrene som er deres største trygghet er der. Vi følger tilvenningsmodellen til Trondheim kommune «liten og ny», hvor det oppfordres til å settes av minst fem foreldreaktive dager til tilvenning. Barna vil da få bedre tid til å bli kjent med hverandre, alle ansatte og selve barnehagen. Tilvenningene vil foregå i små grupper med 3-4 barn hvor det er en primærkontakt og sekundærkontakt, på den måten får både barn og voksne mulighet til å skape relasjoner seg imellom.
- I tiden etter tilvenning ser vi viktigheten av en regelmessig kontakt mellom foreldrene og personalet i barnehagen. Fokuset ligger da på utveksling av informasjon om barnet, barnets trivsel og utvikling. Med forståelse fokuserer vi på gjensidig respekt og anerkjennelse for hverandres ansvar og oppgaver i forhold til barnet. Når barnet begynner hos oss, skal vi sørge for tett oppfølging den første tiden slik at barnet opplever tilhørighet og trygghet til å leke, utforske og lære.
- I mai inviterer vi alle nye foreldre til «Ny-foreldremøte», her informerer vi om oppstarten i barnehagen og om hvordan vi arbeider.
- I trå med «liten og ny modellen» inviterer vi til 5 besøksdager før oppstart, dette for å gjøre barna og foreldrene mer kjent med barnehagen og de ansatte. Dette vil bidra til en tryggere overgang fra hjemmet til barnehagen.
- Når barnet kjenner seg trygg, vil det heller bruke sin energi på å utforske verden rundt seg i barnehagen enn stadig søke nærhet til omsorgspersonene.

Overganger innad i barnehagen

«Personalet skal sørge for at barn og foreldre får tid og rom til å bli kjent med barna og personalet når de bytter barnegruppe»

(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 33).

Våre metoder for å sikre en god overgang innad i barnehagen:

- Med faglig og erfaringsbasert kompetanse tar vi gode valg og vurderinger til det beste for både enkeltbarn og barnegrupper. I samarbeid med hjemmet legger vi vekt på å se hvert enkelt barn og dets behov. Samtidig arbeider vi bevisst med gruppesammensetning for skape trygge og velfungerende barnegrupper.
- For å sikre en trygg og god overgang innad i barnehagen tilrettelegger vi for to uker hvor barna tilbringer tid på sin nye gruppe/ base. Hensikten er å gjøre barnet ditt kjent med det fysiske-, men også det psykososiale miljøet. Det å bli kjent med rutiner, barn og voksne er en viktig del av å trygge barnet i overgangen.
- Vi har som mål at minst en trygg og kjent voksen skal følge barna i overgangen. Vi påser likevel at barna blir kjent med den/ de voksne som skal arbeide på gruppa, og sørger for møter mellom barna og de voksne slik at de etablerer en positiv og trygg relasjon. Dere vil få beskjed i løpet av våren hvilken gruppe barnet skal gå på og hvilke voksne som skal være på gruppa.

Overgang mellom barnehage til skole

«Barnehagen skal i samarbeid med foreldre og skolen legge til rette for at barna kan få en trygg og god overgang fra barnehage til skole og eventuelt skolefritidsordning (SFO). De eldste barna skal få mulighet til å glede seg til å begynne på skolen og oppleve at det er en sammenheng mellom barnehagen og skolen. Barnehagen skal bidra til at barna kan avslutte barnehagetiden på en god måte og møte skolen med nysgjerrighet og tro på egne evner».

(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 33).

Våre metoder for å sikre en god overgang til skolen:

- Skolestart er en stor begivenhet i alle barns liv. De aller fleste barn og foreldre ser i spenning frem til skolegangen. Her hos Bratsberg FUS Kulturbarnhage starter disse «sommerfuglene i magen» allerede når barna begynner på førskolegruppen.
- Barnegruppen forflytter seg fra hovedbygningen og inn til vår egen grillhytte, som da blir barnas tilholdssted. Førskolegruppen Dovregubben er en utegruppe som ofte bruker naturen som naturen som en læringsarena. Barna utfordres til å arbeide sammen for å utvikle samarbeidskompetanse.
- Barnas medbestemmelse har en stor rolle i hvordan ulike prosjekt utvikler seg. Med dette som utgangspunkt, vil det også bli tilrettelagt førskolesamlinger basert på barnas initiativ og lærelyst. Et annet nøkkelord vi jobber med er selvstendighet. Ved at barna får mestringsfølelse og selvtilit gjennom engasjement og oppmuntring fra de voksne, slik styrkes selvstendigheten deres.
- Vår barnehage har en god dialog med skolen, og rektor på Bratsberg skole vil tidlig (høst) komme inn for å bli kjent med barna og barna vil bli kjent med henne. Det vil være overgangssamtaler mellom pedagogen i barnehagen og representanten for skolen for at overgangen til barnet skal bli best mulig.
- I løpet av våren tilrettelegges det for at barnegruppen drar på avtalte besøk til skolen for å bli bedre kjent med lokalene. Samarbeidet med skolene som våre barn skal begynne på starter allerede i august og skal gjennomføres mellom daglig leder og rektor på de ulike skolene.
- Vi i Bratsberg FUS Kulturbarnhage følger Trondheim kommune sine retningslinjer når det gjelder overgangen barnehage - skole/SFO. RUTINER VED OVERGANG FRA BARNEHAGE TIL SKOLE (trondheim kommune)

8. BARNEHAGEN SOM PEDAGOGISK VIRKSOMHET

Lærende organisasjon

«Målet med barnehagen som pedagogisk virksomhet, er å gi barna et tilrettelagt tilbud i tråd med barnehageloven og rammeplanen. For å oppnå dette skal barnehagen være en lærende organisasjon, og det pedagogiske arbeidet skal være begrunnet i barnehageloven og rammeplanen»

(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 37).

I FUS er vi lærende barnehager. Personalet er i kontinuerlig utvikling, reflekterer over faglige og etiske problemstillinger, holder seg faglig oppdatert og er gode rollemodeller. Senge (2006) sier: «en lærende organisasjon er en organisasjon som kontinuerlig forbedrer sin evne til å skape sin egen framtid.» Vi legger derfor vekt på at personalet utvikler sine evner og bygger sin kapasitet slik at barna møter omsorgsfulle og kompetente ansatte.

Våre metoder for å opprettholde en lærende organisasjon:

- Tydelig ledelse i alle ledd
- Møteplasser for kompetanseheving
- Strukturerte møter der personalet er forberedt
- Kompetansekrav til ansatte
- Personale i stadig utvikling
- Deltakelse i utviklingsarbeider som «Mot til å lede» for pedagoger og «Barnet Først» for hele personalgruppa.

Planlegging

«Planlegging gir personalet grunnlag for å tenke og handle langsiktig og systematisk i det pedagogiske arbeidet. Planleggingen skal bidra til kontinuitet og progresjon for enkeltbarn og barnegruppen, og skal være utgangspunkt for refleksjon og utvikling av virksomheten»

(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 37)

Våre metoder for planlegging:

- Personal-, gruppe- og basemøter
- Pedagogmøter to ganger pr mnd.
- Fagmøter (for assistenter/ Barne- og ungdomsarbeidere) en gang pr mnd.
- Ledermøter en gang pr uke. På disse møtene jobber vi med planlegging refleksjon, praktisk planlegging og kompetanseheving i prosjekt vi er inne i. Vi arbeider også med HMS-arbeid (førstehjelpskurs, risikovurderinger ol.), planlegging, refleksjon, kompetanseheving med eget personell i barnehagen eller eksterne foredragsholdere.
- Vi har fem planleggingsdager, der vi arbeider med større prosjekt eller planlegging.

Vurdering

«Barnehagen skal jevnlig vurdere det pedagogiske arbeidet. Det betyr at det pedagogiske arbeidet skal beskrives, analyseres og fortolkes ut fra barnehagens planer, barnehageloven og rammeplanen. Vurderingsarbeidet skal bygge på refleksjoner som hele personalgruppen er involvert i. Barnets trivsel og allsidige utvikling skal observeres og vurderes fortløpende, med utgangspunkt i barnets individuelle forutsetninger og kunnskap om barns utvikling og behov. Barnets erfaringer og synspunkter skal inngå i vurderingsgrunnlaget»

(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 38).

Våre metoder for vurdering:

- Brukerundersøkelse: Sendes ut en gang i året og legger grunnlag for videre arbeid og eventuelle tiltak.
- Medarbeiderundersøkelse: Sendes ut en gang i året og legger grunnlag for videre arbeid og eventuelle tiltak.
- Ekspertundersøkelse: Barneintervju med førskolegruppa for å få tilbakemelding på barnehagehverdagen fra barnas perspektiv.
- Pedagogisk dokumentasjon: Kontinuerlig arbeid vi gjennomfører i hverdagen for å skape refleksjon og undring både hos voksne og barn.
- Refleksjon: er en metode for å gå i dybden og skape større innsikt i egen praksis. Vi benytter refleksjon som metode i ukentlige møter, som i lederteam, og blant annet personalmøter hvor hele personalgruppa deltar.
- Observasjon: Observasjon er en metode vi bruker daglig i vårt pedagogiske arbeid for å følge opp, tilrettelegge og vurdere barnas behov og det fysiske miljøet i barnehagen.
- Månedsbrev: De pedagogiske lederne sender hver måned ut et månedsbrev i tillegg til daglige oppdateringer på «dagen i dag» via MyKid- app.

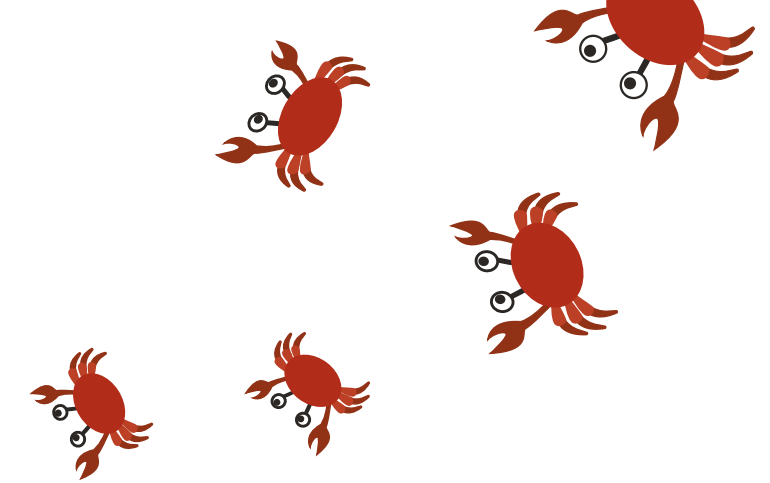
Dokumentasjon

«Dokumentasjon av personalets arbeid synliggjør hvordan personalet arbeider for å oppfylle kravene i barnehageloven og rammeplanen. Dokumentasjon av det pedagogiske arbeidet skal inngå i barnehagens arbeid med å planlegge, vurdere og utvikle den pedagogiske virksomheten»

(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 39).

Våre metoder for dokumentasjon:

- Pedagogisk dokumentasjon er en arbeidsmåte som vi benytter. Den handler om å gjøre pedagogisk arbeid synlig og åpent for tolkning, dialog, diskusjon og innsikt. Det bidrar til å skape gode og reflekterende samtaler innad i barnegruppen og sammen med foreldre og ansatte.
- Pedagogisk dokumentasjon er et viktig verktøy for å evaluere prosesser, der barnas opplevelser og synspunkter får komme til uttrykk.
- Når pedagogisk dokumentasjon blir en del av det daglige didaktiske arbeidet, bidrar det til et systematisk utviklingsarbeid. Arbeidsmåten skal også utfordre og videreutvikle synet på hvilke forutsetninger i omgivelsene som har betydning, og hvordan disse kan endres.

Tilrettelegging av det allmennpedagogiske tilbudet for barn som trenger ekstra støtte

«Barnehagen skal tilpasse det allmennpedagogiske tilbudet etter barnas behov og forutsetninger, også når noen barn har behov for ekstra støtte i kortere eller lengre perioder. Barnehagen skal sørge for at barn som trenger ekstra støtte, tidlig får den sosiale, pedagogiske og/eller fysiske tilretteleggingen som er nødvendig for å gi barnet et inkluderende og likeverdig tilbud. Inkludering i barnehagen handler også om tilrettelegging for sosial deltakelse. Hvis det er grunn til å tro at barnets behov ikke kan dekkes innenfor det allmennpedagogiske tilbudet, skal barnehagen opplyse foreldrene om retten til å kreve en sakkyndig vurdering av om barnet har behov for spesialpedagogisk hjelp»

(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 40).

Våre metoder for tilrettelegging av det allmennpedagogiske tilbudet:

- Vi er genuint opptatt av å ta hensyn til enkeltbarnets forutsetninger og behov, men også barnegruppa som helhet.
- Tydelige didaktiske planer er et viktig arbeidsverktøy for en forutsigbar struktur gjennom barnehagedagen og sikrer at organiseringen tar hensyn til barn som trenger ekstra støtte innenfor det allmenpedagogiske tilbudet (også barn som har behov for spesialpedagogisk støtte).
- Inkludering står sentralt i den pedagogiske tilretteleggingen, da vi vet at barn lærer best i fellesskap. For å sikre enkeltbarnets behov deler vi oss inn i mindre grupper, gjennom store deler dagen. I tilfeller der vi vurderer at barn har behov for spesialpedagogisk hjelp og støtte, foregår det i tett samarbeid med foreldre/ foresatte og andre samarbeidspartnere.

Vi har ulike pedagogiske hjelpemidler/ verktøy som vi benytter innenfor det allmennpedagogiske arbeidet:

- Lekegrupper: Tar utgangspunkt i «Egenledelse i lek og læring», en satsning i FUS-kjeden.
- Språkgrupper: Tilrettelegging av aktiviteter som stimulerer språkutviklingen, ved bruk av konkrete og pedagogiske verktøy.
- «Grønne tanker- glade barn»: Metode for planlagt tematisering av tanker og følelser i samlingsstunden med alle barna, og som metode for refleksjon, forståelse og bearbeidelse med utgangspunkt i hverdagshendelser.
- «Snakkepakken»: Et pedagogisk språkverktøy for hele personalgruppen som har til hensikt å skape motivasjon og lystbetont bruk av språket.
- Alternativ og supplerende kommunikasjon (ASK): Bilestøtte
- Barnet først
- Tuning in to kids

9. BARNEHAGENS FAGOMRÅDER

Barnehagen har 7 ulike fagområder:

- Kommunikasjon, språk og tekst
- Kropp, bevegelse, mat og helse
- Kunst, kultur og kreativitet
- Natur, miljø og teknologi
- Antall, rom og form
- Etikk, religion og filosofi
- Nærmiljø og samfunn

«Fagområdene gjenspeiler områder som har interesse og egenverdi for barn i barnehagealder, og skal bidra til å fremme trivsel, allsidig utvikling og helse. Barnehagen skal se fagområdene i sammenheng, og alle fagområdene skal være en gjennomgående del av barnehagens innhold. Barnehagen skal ta utgangspunkt i barnas engasjement og bidrag slik at arbeidet med fagområdene kan oppleves som en meningsfull og morsom del av barnas hverdag. Barna skal utvikle kunnskaper og ferdigheter innenfor alle fagområder gjennom undring, utforsking og skapende aktiviteter»

(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 47).

Våre metoder for å ivareta rammeplanens hensikt med fagområdene:

KOMMUNIKASJON, SPRÅK OG TEKST

1-2	2-3	3-4	5-6
Ha kunnskap om å kjenne igjen eventyr og fortellinger	Bidra med replikker i de kjente eventyrene og fortellingene	Gjenfortelle fortellinger og eventyr	Gjenforteller eventyr og fortellinger, og dikt egne fortellinger
Sette sammen enkle ord i korte setninger	Utvide begrepsforståelsen	Få erfaringer med å begynne å utvikle forståelse for enkel setningsoppbygging	Ta i bruk et større ordforråd og kunne bruke det i rette situasjoner
Lære å klappe i rytme ved rim og regler	Lær rim og regler utenat ved å forstå bruken av rytme	Begynne å leke med rim og rimord	Å kunne leke med rimord og rytme, og kunne skape egne rim og regler
Kjenne igjen sin forbokstav og navn	Skape interesse for bokstaver og det å kunne skrive sin egen forbokstav	Begynnende forståelse av å skrive sitt eget navn	Å vise interesse for å leke med bokstaver, det å kunne skrive enkle ord, og å kunne sette sammen bokstavlyden med bokstaven
Begynne å sette ord på følelser	Prøve å forklare med ord hva en ønsker og føler	Løsningsorientert overfor konflikter ved bruk av ord	Mentalisering: Å kunne fortolke egne og andres handlinger som meningsfulle ytringer av indre liv (behov, følelser, ønsker og fornuft)
Utvikle evne til å bruke språk for å kommunisere og skape vennskap	Bruke språket for å uttrykke sine ønsker og behov i og utenfor lek	Bruke språket for å skape samhandling i avansert rollelek	Bruke språket for å skape samhandling i avansert rollelek, og kunne komme frem til en felles medbestemmelse ved bruk av verbal kommunikasjon

KROPP, BEVEGELSE, MAT OG HELSE

1-2	2-3	3-4	4-5	5-6
Bli kjent med sin egen kropp og sansene	Bli kjent med egen kropp og bruken av sanser	Videreutvikle erfaringer ved egen kropp og sanser	Begynnende forståelse for egen og andres kropp, og at alle er forskjellige	Vise respekt for egen og andres kropp
Å få tilgang til variert kosthold	Få kjennskap til hvilken mat vi blir introdusert for	Bli kjent med ulike matproduksjoner	Få innsikt i matens opprinnelse og produksjon	Å kunne forstå hvor produktet kommer fra og dets funksjon i måltid
Progresjon fra å krabbe til å stå og gå	Å kunne få kontroll over sine egne bevegelser	Å ha en indre motivasjon til å kunne utfordre seg selv i ukjente situasjoner ved bruk av lærte bevegelser	Koordinasjonskrav til seg selv ved ulike aktiviteter og utfordringer	Avansere de allerede lærte motoriske ferdighetene ved bruk av indre motivasjon
Erfare god hygiene før og under måltid, og erfare god hygiene ved bleieskift	Få økt bevissthet til hygiene før og under måltid, og ved bleieskift	Tilegne gode hygieniske vaner	God forståelse for viktigheten og grunnlaget for hygieniske vaner	Være selvstendig ved egen hygiene (håndvask, do-besøk)
Oppleve gode situasjoner ved av- og påkledning	Øve på å kle av og på med voksenstøtte, og øve på å rydde opp sine egne klær	Øve på å kle av og på seg selv, og det å finne frem og rydde opp egne klær	Øve på å feste glidelåsen selv, trekke over støvler o.l.	Å kunne hjelpe hverandre i av- og påkledningssituasjoner

KUNST, KULTUR OG KREATIVITET

1-2	2-3	3-4	4-5	5-6
Oppleve sang og musikk ved å delta i småbarnstrall, og bli kjent med rytmeinstrumenter	Lære kjente barnesanger og leke med takt og rytme	Få kjennskap til tradisjonelle sangleker og bli kjent med ulike instrumenter, og delta i kor	Å få kjennskap til ulike musikksjangrer, og delta i kor	Å kunne få muligheten til å dikte egne sanger ved bruk av tidligere erfaringer innenfor musikksjangrer
Å få oppleve teater med figurer fra kjente eventyr og fortellinger	Å få oppleve teater og dramatisering fra personalet og storbarn	Delta i dramatisering av kjente eventyr og fortellinger	Delta i dramatisering og framførelse av kjente eventyr og fortellinger	Å kunne skape sine egne fortellinger og fremføre det de har laget
Oppleve gleden av å sanse, utforske ulike formingsmaterialer og teknikker	Få erfaring ved bruk av ulike formingsmaterialer og teknikker	Videreutvikle bruken av formingsmaterialer og teknikker	Eksperimentere med allerede lærte teknikker	Bruke de tillærte teknikkene for å kunne få frem sitt personlige uttrykk
Oppleve glede i dans og bevegelse i hverdagen	Bli kjent med dans- og bevegelsesleker	Å kunne uttrykke seg selv gjennom rytme og dans ved bruk av musikk	Å lære ulike teknikker innenfor dans og bevegelse	Å lære ulike teknikker innenfor dans og bevegelse ved å samtidig tilføye sitt personlige uttrykk
Bli kjent med barnehagens tradisjoner	Få kjennskap til de ulike tradisjonene	Få kunnskap om de ulike tradisjonene	Videre forståelse for tradisjonene satt opp imot nærmiljø og samfunn	Videre forståelse for bakgrunnen til tradisjonene satt opp i mot nærmiljø og samfunn

NATUR, MILJØ OG TEKNOLOGI

1-2	2-3	3-4	4-5	5-6
Oppleve gleden ved å være ute i all slags vær	Oppleve gleden av å være på tur i nærmiljøet	Utforske hva naturen har å gi oss	Begynnende forståelse av naturvern	Vise respekt for naturens mangfold og dets lekmuligheter
Bli kjent med søppelsortering	Få en bredere innsikt i kildesortering	Å bli ansvarliggjort overfor kildesortering	En begynnende forståelse for viktigheten og av resirkulering	Forståelse for viktigheten av kildesortering og resirkulering, og økt forståelse for gjenbruk
Vise interesse for naturfenomener og fysiske lover	Vise undring overfor naturfenomener og fysiske lover	Å kunne stille spørsmål ved naturfenomener og fysiske lover	Tilegne seg kunnskap ved naturfenomener og fysiske lover	Å kunne eksperimentere og utforske naturfenomener og fysiske lover
Få kjennskap til ulike dyr og dyrelyder	Få en videre forståelse av sammenhengen mellom lyd og dyr	Få kjennskap til dyr og fugler i nærmiljøet	Få kjennskap til et større spekter av dyr og hvor de befinner seg	Å kunne vise respekt og ta vare på dyrelivet i nærområde
Få erfaring med digitalt kamera	Å kunne få muligheten til å bruke digitalt kamera	Å oppleve muligheten til å innhente seg kunnskap fra internett sammen med en voksen	Å kunne innhente seg kunnskap fra internett sammen med en voksen	Å kunne ta i bruk ulike verktøy på PC for å kunne skape egne uttrykk

ANTALL, ROM OG FORM

1-2	2-3	3-4	4-5	5-6
Å kunne oppleve bruken av tall i hverdagen	Få en videre forståelse av tall i hverdagen	Å kunne telle til 10 i rett rekkefølge	Å kunne telle høyere enn til 10, og begynnende forståelse mellom tall og mengde	Øve på å se sammenhengen mellom tall og mengde
Å kunne skille de ulike lekene	Å få en begynnende forståelse av sortering	Å kunne sortere uten veiledning	Å få en forståelse av sortering innenfor ulike temaer og kategorier	Å kunne underkategorisering
Å kunne finne frem til plassen sin i garderoben og ved bordet	Vite hvor de forskjellige rommene på basen er	Vite hvor de ulike rommene i barnehagen er	Øve på å orientere seg i nærmiljøet	Vite hvor de ulike turmålene er og finne veien dit
Stable klosser og duplo	Konstruksjonslek med duplo	Konstruksjonslek med Lego	Konstruksjonslek med Lego og gjenbruksmaterialer	Avansert konstruksjonslek med Lego og gjenbruksmaterialer
Bli kjent med tilpasningspuslespill	Mestre tilpasningspuslespill	Bli kjent med enkle puslespill og bildelotto	Bli kjent med brettspill	Mestre brettspill

ETIKK, RELIGION OG FILOSOFI

1-2	2-3	3-4	4-5	5-6
Få kjennskap til tradisjoner igjennom å markere kristne høytider	Få videre innsikt til tradisjoner igjennom å markere kristne høytider, og får oppleve barnehagegudstjeneste	Få delta i dramatiseringer og samlinger om de kristne tradisjonene, og får delta på barnehage-gudstjenesten	Får en bredere kunnskap om tradisjonene rundt de kristne tradisjonene, og får delta på barnehage-gudstjenesten	Får en bredere kunnskap om tradisjonene rundt de kristne tradisjonene, og får delta på barnehage-gudstjenesten
Oppleve glede i fellesskap	Bli kjent med begrepet venn	Øve på å etablere vennskap	Får en videre forståelse av å være en god venn	Øve på å være en god venn for alle uansett bakgrunn og forutsetninger
Å kunne vite hvem «jeg» er	Å kunne vite hvem «jeg» er og få en begynnende forståelse av ens tilhørighet i barnegruppa	Å kunne stille spørsmål ved filosofiske fenomener	Å kunne undre seg om de eksistensielle, etiske og filosofiske spørsmål	Å kunne tilegne seg kunnskap om de eksistensielle, etiske og filosofiske spørsmål
Oppleve tilhørighet i gruppa	Erfare glede av å være i et fellesskap	Begynne å se situasjoner fra andres perspektiv og vise empati	Forstå og akseptere at man kan ha ulike meninger	Få en forståelse av ens egen betydning for gruppedynamikken og fellesskapet

1-2	2-3	3-4	4-5	5-6
Få kjennskap til egen familie	Få kjennskap til hvor barnet bor	Få kjennskap til hvor andre bor og stedsnavn	Få kjennskap til nærmiljøet og det lokale samfunnet	Samarbeid med skolen
Bli introdusert for det samiske flagget og nasjonalretten bidos	Bli introdusert for samisk kultur	Få videre innsikt i samisk kultur, klær, musikk, dyrehold, lassokasting og folkeeventyr	Få videre innsikt i samisk kultur, klær, musikk, dyrehold, lassokasting og folkeeventyr	Få videre innsikt i samisk kultur, klær, musikk, dyrehold, lassokasting og folkeeventyr
Utforske barnehagens ute- og inneområde	Bli kjent med barnehagens nærområde	Oppleve turer utenfor barnehagens nærområde	Bli kjent med Trondheim kommune	Bli kjent med Trondheim kommune og dets historier
Oppleve like muligheter til deltakelse	Erfare at alle får like muligheter til deltakelse	Erfare at alle får like utfordringer og muligheter til deltakelse	Få videre kunnskap om likeverd og samhold	Å kunne bruke opptjent erfaring for å motvirke mobbing, diskriminering, rasisme og fordommer
Oppleve å bli sett og hørt	Oppleve å være en del av et fellesskap	Øve på å lytte til andre	Øve på å samarbeide i fellesskap	Å kunne se alle, og inkludere de som er utenfor leken

[illegible]

